

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:ltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan laskettavan jälkihuollon ikärajaa kahdella vuodella 23 vuoteen pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti. Lisäksi lastensuojelulakiin tehtäisiin joitain teknisluonteisia muutoksia, jotka olivat jääneet SOTE100-lakipaketissa (HE 56/2021 vp) huomioimatta asianmukaisella tavalla. Ehdotetut muutokset ovat kannatettavia.

Esitys sisältää säännökset varhaiskasvatuksen järjestäjän (kunnan) oikeudesta laskuttaa kustannukset kuntaan sijoitetun lapsen ensisijaisesti järjestämis- ja kustannusvastuussa olevalta lapsen kotikunnalta. Hyvil pitää kannatettavana ehdotettua lakimuutosta sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen kuntien välisistä laskutussäännöksistä lukuun ottamatta asiakasmaksua koskevaa osuutta. Mille taholle kohdennetaan mahdollinen varhaiskasvatuksen asiakasmaksu, joka olisi mahdollista vähentää kotikunnalle lähetettävästä varhaiskasvatuksen kustannuksista vastaavasta maksusta? Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa määritellään perhe ja se kenen tulojen perusteella maksua voi periä. Palvelunkäyttäjän eli käytännössä maksuvelvollisen määritelmä ei tässä yleensä täyty. Palvelun käyttäjällä tarkoitetaan varhaiskasvatuksessa olevaa lasta sekä lapsen ohella hänen kanssaan yhteistaloudessa eläviä vanhempia tai muita huoltajia. Perusteluihin olisi syytä kirjata, onko sellaisia tilanteita, joissa asiakasmaksun perintä joltain taholta olisi mahdollista tilanteissa, joissa sijoitettu lapsi saa varhaiskasvatusta sijoituspaikan sijaintikunnassa. Jos näin ei ole, on pohdittava, onko asiakasmaksusta säättäminen tarpeetonta tässä yhteydessä.

Vuoden 2020 alusta voimaan tulleen lakiuudistuksen eli jälkihuollon ikärajan noston 21-vuodesta 25-vuoteen vaikutuksista jälkihuollon sisältöön ja kustannuksiin ei ole tutkittua tietoa. Tietoa ei ole esimerkiksi siitä, onko pidentynyt jälkihuolto ehkäissyt syrjäytymistä, parantanut kiinnittymistä opintoihin ja työelämään ja vähentänyt jälkihuollon jälkeistä sosiaaliturvariippuvuutta ja ongelmien ylisukupolvisuutta.

Nyt lausunnolla olevaa lakimuutosta on valmisteltu tilanteessa, jossa on suurta epävarmuutta nykytilanteesta. Kuitenkin lakimuutoksella tavoitellaan erityisesti julkisen talouden vahvistamista vuonna 2024 12 miljoonalla eurolla ja sitä seuraavina vuosina 24 miljoonalla eurolla. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että ensi vuonna palveluja järjestettäisiin 23-25 -vuotiaille 12 miljoonalla eurolla vähemmän kuin tänä vuonna ja sitä seuraavana vuonna 24 miljoonalla eurolla vähemmän. On hyvin todennäköistä, että odotettua säästöä ei synny.

Valtion jälkihuollolle kohdentama rahoitus pienenee, mutta epävarmaa on, pienenevätkö aikuistuvien sijaishuollossa olleiden nuorten palvelutarpeet ja heille järjestettyjen palvelujen kustannukset samassa suhteessa. Aikuistuville nuorille on myönnettävä heidän palvelutarpeidensa mukaista tukea ja palveluja muun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön nojalla. Ehdotettu lakimuutos kuitenkin heikentää nuoren oikeutta palveluihin sekä hyvinvointialueen velvoitetta järjestää tarpeenmukaiset palvelut.

Jälkihuollolliseen tuentarpeeseen pystyttäisiin parhaiten vaikuttamaan pienentävästi siten, että sijaishuollon aikana lasten palvelutarpeisiin vastattaisiin nykyistä paremmin, esimerkiksi siten, että lasten päihde- ja mielenterveyspalvelujen saatavuus varmistettaisiin sijaishuollon aikana. Moni lapsi aikuistuu sijaishuollosta päihdeongelmaisena ja vailla tarvitsemiaan mielenterveyden hoidon palveluja.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin vaativan sijaishuollon ryhmässä ehdotukset sijaishuollon rakenteen kehittämistä, sijaishuollon ja terveydenhuollon integroitujen yksiköiden perustamisesta, erityisen huolenpidon ja eräiden muiden rajoitustoimenpiteiden kehittämistä. Näitä ehdotuksia tulisi viedä eteenpäin ja ryhtyä sijaishuollon rakenteen ja sisällön kehittämiseen, jotta pitkää jälkihuoltoa ei tarvittaisi.

Siirtymäsäännöksen osalta olisi vielä harkittava ehdotettua pidempää siirtymäaikaa. Ehdotettu siirtymäaika on kuusi kuukautta. Asiakassuunnitelmien päivittämiseen ja keskustelujen käymiseen nuorten kanssa tulisi varata riittävä aika, esimerkiksi 10 kuukautta mahdollistaisi tämän paremmin kuin kuusi kuukautta.

Puustinen-Korhonen Aila
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy